EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2010.12.14
KOM(2010) 747 galutinis

ŽALIOJI KNYGA

Mažiau administracinių formalumų piliečiams

Skatinti laisvą viešųjų dokumentų judėjimą ir civilinės būklės dokumentų pasekmių pripažinimą

1. ĮVADAS

Europos piliečių judumas – konkreti realija, kurią, pavyzdžiui, liudija tai, kad apie 12 mln. asmenų studijuoja, dirba ir gyvena valstybėje narėje, kurios jie neturi pilietybės[1]. Judėti lengviau dėl Sąjungos pilietybei priskiriamų teisių: laisvo judėjimo teisės siaurąja prasme ir teisės į tokias pat kaip gyvenamosios vietos valstybės narės piliečiui taikomas sąlygas plačiąja prasme. Šios teisės įtvirtintos Sąjungos pirminėje teisėje ir išplėtotos jos antrinėje teisėje.

Tačiau, kaip pabrėžta 2010 m. spalio 27 d. Komisijos priimtoje 2010 m. Sąjungos pilietybės ataskaitoje[2], Europos piliečiai, įgyvendindami šias teises, vis dar kasdien susiduria su daugybe kliūčių.

Sunkumų, pavyzdžiui, kelia tai, kad piliečiai privalo kitos valstybės narės institucijoms pateikti viešuosius dokumentus, kuriais reikiamai įrodomas naudojimasis tam tikra teise arba tam tikros prievolės vykdymas.

Šių dokumentų pobūdis gali būti labai įvairus. Tai gali būti administraciniai dokumentai, notaro dokumentai, kaip antai nuosavybės dokumentai, civilinės būklės dokumentai, pvz., gimimo arba santuokos liudijimas, įvairios sutartys, teismo sprendimai.

Labai dažnai valstybės narės viešosios institucijos šių dokumentų nepripažįsta tol, kol piliečiai neatlieka varginančių administracinių formalumų.

Tokiais atvejais piliečiams iškyla labai konkrečių klausimų, į kuriuos neretai nėra aiškių atsakymų. Į kokias kompetentingas valdžios institucijas reikia kreiptis norint atlikti formalumus? Kiek šie formalumai gali atsieiti? Ar reikia ateiti pačiam? Ar reikiami formalumai bus atlikti per priimtiną laiką? Ar reikia išversti dokumentus?

Nusivylimą ir nepasitenkinimą keliantys neaiškūs atsakymai nesuderinami su tikslu kurti piliečių Europą.

Be to, civilinės būklės dokumentai kelia kitokio masto klausimą, susijusį ne su pačiais dokumentais, o su jų pasekmėmis.

Civilinės būklės dokumentai, kuriuose vienos valstybės narės institucija konstatuoja pagrindinius įvykius, nuo kurių priklauso asmenų statusas (gimimas, santuoka, mirtis), nebūtinai turi pasekmių kitoje valstybėje narėje. Kiekviena valstybė narė šioje srityje taiko savas taisykles, o jos valstybėse narėse – įvairiausios. Antai vienoje valstybėje narėje nustatytos tėvystės šioje valstybėje gimusio vaiko atžvilgiu kita valstybė narė nebūtinai pripažins, nes šiam klausimui jos taiko skirtingas taisykles.

Siekdama spręsti šiuos susirūpinimą keliančius klausimus, Komisija šia žaliąja knyga pradeda išsamias konsultacijas dėl klausimų, susijusių su laisvu viešųjų dokumentų judėjimu (3 dalis) ir civilinės būklės dokumentų pasekmių pripažinimu (4 dalis). Konsultacijų tikslas – sužinoti suinteresuotų sričių atstovų ir plačiosios visuomenės nuomonę, siekiant suformuoti šių sričių Sąjungos politiką ir parengti susijusius teisės aktų pasiūlymus.

---

[1] Kitas šios realijos įrodymas – Sąjungoje registruotų santuokų ir ištuokų skaičius: apytikriais duomenimis, apie 16 iš maždaug 122 mln. santuokų (13 %) yra tarpvalstybinės.

[2] COM(2010) 603, 2010 m. ES pilietybės ataskaita „Kliūčių ES piliečių teisėms šalinimas“.

2. APLINKYBĖS

Jau 2004 m. Komisija pažymėjo, kad svarbu palengvinti įvairių rūšių dokumentų pripažinimą ir asmenų civilinio statuso pripažinimą[3].

Atsižvelgdama į tai, 2007 ir 2008 m. Komisija paskelbė du tyrimus[4], kuriuose nagrinėjami piliečių patiriami sunkumai dėl prievolės vienoje valstybėje narėje legalizuoti dokumentus, kurie bus naudojami kitoje valstybėje narėje, taip pat sunkumai civilinės būklės srityje.

Stokholmo programoje[5] Europos Vadovų Taryba ragina Komisiją toliau svarstyti, kokių veiksmų imtis po šių tyrimų, ir taip užtikrinti, kad būtų galima nekliudomai naudotis laisvo judėjimo teise.

Šiam tikslui Stokholmo programos veiksmų plane numatyti du teisės aktų pasiūlymai.

Šiose iniciatyvose, kurias numatyta priimti 2013 m., bus nagrinėjami tokie klausimai:

- laisvas dokumentų judėjimas, panaikinant reikalavimą legalizuoti kitų valstybių narių dokumentus, ir

- tam tikrų civilinės būklės dokumentų (pvz., susijusių su vaiko kilme, įvaikinimu, pavarde) pasekmių pripažinimas, kad vienoje valstybėje narėje suteiktas teisinis statusas kitoje valstybėje narėje būtų pripažįstamas kaip turintis tokias pat teisines pasekmes.

Europos Parlamentas jau keletą kartą[6] pasisakė už viešųjų dokumentų ir civilinės būklės dokumentų pasekmių pripažinimą – paskutinįkart 2010 m. lapkričio mėn.[7].

3. LAISVAS VIEŠŲJŲ DOKUMENTŲ JUDĖJIMAS

3.1. Problematika

2010 m. spalio mėn. Eurobarometro apklausos civilinės teisenos tema rezultatai rodo, kad, trijų ketvirtadalių (73 %) Sąjungos piliečių nuomone, reikėtų imtis priemonių viešųjų dokumentų judėjimui iš vienos valstybės narės į kitą palengvinti.

Kitoje nei kilmės valstybės narėje įsikuriantiems Europos piliečiams tenka įveikti daugybę administracinių formalumų ir pateikti įvairiausius viešuosius dokumentus – vaiko gimimo liudijimą arba dokumentus, kuriais įrodoma pilietybė, tėvystės ar šeiminis ryšys.

Formalumų neišvengia ir po viešnagės priimančiojoje valstybėje narėje į kilmės valstybę narę grįžtantys Europos piliečiai. Jie patiria tokių pat sunkumų, kai turi pateikti su jais susijusių įvykių, įvykusių priimančiojoje valstybėje narėje, įrodymų.

---

3 COM(2004) 401, komunikatas „Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė – Tamperės programos ataskaita ir ateities gairės“, p. 11.

4 Tyrimus galima rasti adresu http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/publications_en.htm#5.

5 Stokholmo programa. Atvira ir saugi Europa piliečių labui ir saugumui, OL C 115, 2010 5 4, p. 1.

6 Rezoliucija, kurioje Europos Komisijai pateikiama rekomendacijų dėl Europos autentiško dokumento, 2008 m. gruodžio mėn.

7 2010 m. lapkričio 22 d. Pranešimas dėl Stokholmo programos įgyvendinimo veiksmų plano civilinės, komercinės, šeimos ir tarptautinės privatinės teisės aspektų.

Komisija nori pradėti svarstymus apie viešuosius dokumentus, kuriems naudoti kitoje nei jų išdavimo valstybėje narėje reikia atlikti administracinius formalumus. Tokiems formalumams priklauso autentiškumo įrodymas arba sertifikuoto vertimo pateikimas.

Viešieji dokumentai – labai įvairūs, jiems priskiriami visi tam tikros valstybės narės institucijos išduoti oficialūs dokumentai. Kaip pavyzdį galima paminėti administracinius dokumentus (diplomas arba patentas), notaro dokumentus (nekilnojamojo turto pardavimo aktas, vedybų sutartis), civilinės būklės dokumentus (gimimo, santuokos, mirties liudijimas) arba teisminius dokumentus (teismo sprendimas arba jo išduotas dokumentas).

Visų šių dokumentų paskirtis – būti naudojamiems viešosios institucijos išduotame dokumente pateiktiems faktams įrodyti. Daugeliu atvejų juos būtina pateikti norint, pvz., įgyti teisę, teikti socialinę paslaugą, vykdyti mokestinę prievolę.

Kad viešuosius dokumentus būtų galima naudoti kitoje nei jų išdavimo valstybėje, reikia atlikti administracinius jų autentifikavimo formalumus. Šie formalumai – sukčiavimo prevencijos priemonė. Antai gali būti tikrinamas parašo autentiškumas arba dokumentą pasirašiusio asmens statusas.

Tradicinis užsienyje skirtų naudoti viešųjų dokumentų autentifikavimo metodas vadinamas *legalizavimu*. Legalizavimo procedūra susideda iš kelių atskirų dokumento autentifikavimo etapų. Taikant paprastą legalizavimo procedūrą, dokumentą turi legalizuoti dokumentą išduodančios valstybės kompetentingos institucijos, po to – valstybės, kurioje jis bus naudojamas, ambasada arba konsulatas. Kadangi procedūroje dalyvauja daug valdžios institucijų, neretai legalizavimo procedūra užtrunka ir brangiai atsieina[8].

Kitas formalumas, kuriuo supaprastinama tradicinė legalizavimo procedūra, – dokumentą išduodančios valstybės autentiškumo pažymos, vadinamos *apostile*, išdavimas. Apostilės išdavimo tikslas toks pat kaip legalizavimo, tačiau jos procedūra paprastesnė. Apostilę išduoda tik dokumentą išduodančios valstybės kompetentingos valdžios institucijos – valstybės, kurioje pateikiamas dokumentas, valdžios institucijoms įsikišti nereikia.

Tačiau, nors apostilės išdavimo procedūra labiau nei legalizavimo procedūra palengvina viešųjų dokumentų judėjimą, šios procedūros metu taip pat reikia atlikti administracinius formalumus, be to, sugaištama laiko ir išeikvojama lėšų, kurių suma valstybėse narėse gerokai skiriasi[9].

Per minėtą Eurobarometro apklausą civilinės teisenos tema piliečių klausta apie įvairius formalumus, kuriuos jiems teko atlikti pateikiant dokumentus kitoje nei dokumentą išdavusioje valstybėje narėje. Šeši iš dešimties apklaustųjų teigė, kad pateikdami dokumentą gyvenamosios vietos valstybėje narėje turėjo atlikti keletą formalumų. Dokumentą teko išversti (26 %), legalizuoti (24 %), tvirtinti apostile (16 %) arba pateikti sertifikuotą jo kopiją (19 %).

Sunkumų taip pat kelia tai, kad kai kurios valstybės narės gali reikalauti pateikti dokumentus, apie kuriuos ne visada žinoma piliečio kilmės valstybėje narėje. Geras tokių dokumentų

---

[8] Gerokai skiriasi valstybių narių mokesčio dydis ir norma (vienose valstybėse narėse – iki 20 EUR, kitose – įvairus, priklauso nuo dokumento ir gali siekti 50 EUR).

[9] Be to, apostilės išdavimo procedūra kainuoja: nemažai valstybių reikalauja sumokėti mokestį. Mokestis valstybėse narėse gerokai skiriasi. Vienose valstybėse apostilė išduodama nemokamai arba už mažesnį nei 5 EUR mokestį, o kitose mokestis gali siekti 50 EUR.

pavyzdys – santuokinio veiksnumo pažyma arba pažyma dėl kliūčių sudaryti santuoką nebuvimo.

Suomijoje gyvenantis Kipro pilietis, norintis vesti Suomijos pilietę, turi pateikti santuokinio veiksnumo pažymą, kuri nėra reglamentuojama Kipro teise. Pilietis negali šio dokumento pateikti gyvenamosios vietos valstybėje narėje, todėl jam belieka kreiptis į jos teismines institucijas.

Tačiau ar tokia išeitis tenkina pilietį? Kadangi kreiptis į teismus nėra paprasta – tam reikia laiko ir pinigų, susituokti kitoje nei kilmės valstybėje narėje turėtų būti nesudėtinga ir nekelti rūpesčių būsimiems sutuoktiniams.

Dėl šių skirtingų formalumų laisvas judėjimas mažiau traukia Europos piliečius, formalumai gali netgi trukdyti piliečiams visapusiškai naudotis savo teisėmis.

3.2. Teisinis pagrindas

Šiuo metu tokiems administraciniams formalumams kaip Sąjungos valstybių narių viešųjų dokumentų legalizavimas ir apostilės išdavimas būdingas teisinio pagrindo susiskaldymas į įvairius šaltinius: vieną nuo kitos labai besiskiriančią valstybių narių teisę, gausias tarptautines daugiašales arba dvišales konvencijas, kurias ratifikavo nedaug įvairių šalių ir kurios negali padėti spręsti Europos piliečių laisvo judėjimo problemas, susiskaidžiusią Sąjungos teisę, kurioje nagrinėjami tik tam tikri iškilusių klausimų aspektai.

Tai lemia neaiškumą ir taisykles, kuriomis Europos piliečiams nesuteikiamas teisinis saugumas, kurio jie gali tikėtis, spręsdami kasdieniam gyvenimui tiesioginį poveikį darančius klausimus.

Principui, pagal kurį viešuosius dokumentus turi legalizuoti valstybės narės, kurioje įteiktas dokumentas, kompetentinga institucija arba tvirtinti apostile kilmės valstybės narės institucija, taikomos tarptautinėmis konvencijomis arba Sąjungos teise nustatytos išimtys.

Piliečiams sunku nustatyti, kokios išimtys galėtų būti taikomos jų asmeniniam atvejui.

Dabartinių tarptautinių taisyklių gausą rodo įvairios konvencijos. Vienuose tekstuose minimi viešieji dokumentai plačiąja prasme, kituose – tam tikros rūšies dokumentai, kaip antai civilinės būklės dokumentai arba diplomatinių ar konsulinių pareigūnų išduoti dokumentai.

1961 m. Hagos konvencija reikalavimas legalizuoti 1 straipsnyje išvardytus užsienio valstybių išduotus viešuosius dokumentus panaikintas ir pakeistas apostilės procedūra[10]. Prie šios konvencijos prisijungusios visos Sąjungos valstybės narės ir daug trečiųjų valstybių. Ji taikoma viešiesiems dokumentams: administraciniams dokumentams, notaro dokumentams, oficialiems pareiškimams ir teisminės institucijos dokumentams, išskyrus diplomatinių ir konsulinių įstaigų išduotus dokumentus.

Jei piliečiui dokumentą išduoda diplomatinė arba konsulinė įstaiga, jam gali būti taikoma 1968 m. Europos Tarybos konvencija. Šia konvencija panaikinamas reikalavimas legalizuoti

[10] 1961 m. spalio 5 d. Konvencija dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo, http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=41. Ji netaikoma diplomatinių arba konsulinių pareigūnų išduotiems dokumentams ir administraciniams dokumentams, susijusiems su prekybos arba muitinės operacijomis. Apostilė apibrėžta konvencijos 4 ir 5 straipsniuose.

diplomatinių arba konsulinių pareigūnų išduotus dokumentus. Vis dėlto šia konvencija pasinaudoti gali ne visi Europos piliečiai, nes prie jos prisijungusios tik penkiolika valstybių narių.

1949 m. penkios valstybės[11], siekdamos paskatinti tarptautinę bendriją bendradarbiauti sprendžiant civilinės būklės klausimus ir pagerinti civilinės būklės institucijų veiklą, įsteigė tarpvyriausybinę organizaciją – Tarptautinę civilinės būklės komisiją (toliau – TCBK). Šiandien šiai organizacijai priklauso 12 Sąjungos valstybių narių[12]. Ji atlieka svarbų vaidmenį, visų pirma, rengiant tarptautines konvencijas, kurias valstybės gali ratifikuoti. Su civilinės būklės dokumentų legalizavimu susijusios kelios konvencijos: 1957 m. Konvencija dėl civilinės būklės dokumentų nuorašų nemokamo išdavimo ir atleidimo nuo legalizavimo, 1976 m. Konvencija dėl išrašų iš civilinės būklės aktų įrašų išdavimo įvairiomis kalbomis ir 1977 m. Konvencija dėl kai kurių aktų ir dokumentų atleidimo nuo legalizavimo[13].

Sąjungos teisėje taip pat yra nuostatų, kuriomis visiškai panaikinamas reikalavimas vienoje valstybėje narėje legalizuoti dokumentus, kurie bus naudojami kitoje valstybėje narėje.

1987 m. konvencija[14] visiškai panaikintas reikalavimas legalizuoti kelių rūšių dokumentus. Tai institucijos arba pareigūno išduoti dokumentai, įskaitant prokuratūros, teismo sekretoriaus arba antstolio dokumentus, administraciniai dokumentai, notaro dokumentai, oficialūs pareiškimai, visų pirma įrašai notaro nepatvirtintame dokumente, ir diplomatinių arba konsulinių pareigūnų išduoti dokumentai. Tačiau šią konvenciją ratifikavo labai mažai valstybių narių, todėl ji galioja tik šešioms valstybėms narėms[15], nusprendusioms ją laikinai taikyti tarpusavio santykiams.

Kai kuriuose Sąjungos teisės aktuose, kuriais reglamentuojamas teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose, visų pirma reglamentuose (EB) Nr. 44/2001 ir (EB) Nr. 2201/2003, taip pat numatyta panaikinti reikalavimą legalizuoti į jų taikymo sritį įeinančius dokumentus[16].

3.3. Galimi sprendimai, susiję su viešųjų dokumentų judėjimo iš vienos valstybės narės į kitą palengvinimu

a) viešųjų dokumentų autentifikavimo administracinių formalumų panaikinimas

Su viešųjų dokumentų pateikimu susiję administraciniai formalumai, kuriuos lėmė konsulinė ir tarpvyriausybinė praktika, kelia sunkumų Europos piliečiams ir nebeatitinka dabartinės visuomenės poreikių bei raidos, ypač bendroje teisingumo erdvėje.

---

11 Penkios steigiančiosios valstybės – Belgija, Prancūzija, Liuksemburgas, Nyderlandai ir Šveicarija.

12 TCBK interneto svetainė http://www.ciec1.org/. Be minėtų TCBK įsteigusių keturių Europos Sąjungos valstybių narių, jai priklauso ir Vokietija, Graikija, Italija, Portugalija, Ispanija, Lenkija, Jungtinė Karalystė ir Vengrija.

13 Tai Konvencijos Nr. 2, 16 ir 17.

14 1987 m. gegužės 25 d. Konvencija dėl dokumentų legalizavimo panaikinimo Europos Bendrijų valstybėse narėse.

15 Tai Belgija, Danija, Prancūzija, Italija, Airija ir Latvija.

16 Kalbama apie šias nuostatas: Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 56 straipsnį ir 2003 m. lapkričio 27 d. Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 52 straipsnį.

Galima pagrįstai suabejoti šių formalumų, kurie nedera nei su tarpusavio pasitikėjimu grindžiamais valstybių narių santykiais, nei su padidėjusiu piliečių judumu, reikalingumu.

Jau 1997 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas parodė, kokia kryptimi eiti. Antai *Dafeki*[17] byloje, kurios šalys – Vokietijoje dirbanti Graikijos pilietė ir šios valstybės narės pensijų fondas, Teismas įteisino vienoje valstybėje narėje išduotų ir kitoje valstybėje narėje pateiktų dokumentų, susijusių su profesine veikla, pripažinimą. Šiame sprendime Teismas teigia, kad vienos valstybės narės institucijos turi paisyti kitų valstybių narių kompetentingų institucijų išduotų pažymėjimų ir panašių dokumentų, susijusių su asmenų statusu, nebent rimtų abejonių dėl jų tikslumo keltų konkretūs nagrinėjamam atvejui būdingi požymiai.

Atėjo metas apsvarstyti galimybę panaikinti reikalavimą legalizuoti ir tvirtinti apostile visus viešuosius dokumentus ir taip užtikrinti jų laisvą judėjimą Sąjungoje.

Ši nuostata galėtų būti taikoma visiems viešiesiems dokumentams – sektorinis požiūris negalėtų duoti pakankamai veiksmingų rezultatų. Būtų galima panaikinti reikalavimą ne tik legalizuoti dokumentus, bet ir juos tvirtinti apostile.

Praktiškai šių formalumų panaikinimas reikštų, kad pilietis galėtų pateikti valstybės narės viešosios institucijos išduoto dokumento originalą neatlikdamas papildomų formalumų, lyg jis būtų toje pačioje valstybėje narėje.

Todėl Komisija siūlo apsvarstyti galimybę panaikinti visuos šiuos atgyvenusius formalumus ir sukurti vienodą, modernų Europos teisinį pagrindą, kuriuo būtų atsižvelgiama į tarpvalstybinių atvejų realijas.

***1 klausimas**. Ar, Jūsų nuomone, panaikinus administracinius formalumus, kaip antai reikalavimą legalizuoti arba tvirtinti apostile dokumentus, piliečiams būtų lengviau įveikti patiriamus sunkumus?*

b) kompetentingų nacionalinių institucijų bendradarbiavimas

Be administracinių formalumų panaikinimo, kitas sprendimas – kompetentingų nacionalinių institucijų bendradarbiavimas.

Šiam tikslui galėtų būti plėtojamas dabartinis administracinis kai kurių valstybių narių civilinės metrikacijos įstaigų pareigūnų bendradarbiavimas, grindžiamas neformaliais santykiais ir TCBK konvencijomis[18].

Jei iškiltų rimtų abejonių dokumento autentiškumu arba jei dokumentas neegzistuotų valstybėje narėje, kompetentingos nacionalinės institucijos galėtų keistis reikiama informacija ir rasti tinkamų sprendimų.

---

17 Byla *Eftalia Dafeki prieš Landesversicherungsanstalt*, C-336/94, 1997 m. Rink. p. I-06761, 19 punktas.

18 Žr. visų pirma konvencijas Nr. 3, 8 ir 26. Pagal konvenciją Nr. 3, kai civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnas rengia santuokos liudijimą, jis apie tai informuoja abiejų būsimų sutuoktinių gimimo vietos civilinės metrikacijos įstaigos pareigūną, užpildydamas standartinę formą. Ši konvencija galioja vienuolikoje prie jos prisijungusių valstybių, iš jų – dešimtyje Sąjungos valstybių narių: Vokietijoje, Austrijoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Liuksemburge, Nyderlanduose, Italijoje, Portugalijoje, Ispanijoje ir Lenkijoje.

Be to, keičiantis informacija, asmens kilmės valstybės narės civilinės būklės dokumentų registrą tvarkančią įstaigą būtų galima informuoti apie tai, kad kitoje valstybėje narėje rengiamas su šiuo asmeniu susijęs dokumentas. Tai, pvz., būtų naudinga atnaujinant civilinės būklės dokumentus. Taip pat būtų galima numatyti įsteigti centrinę įstaigą, kuri registruotų su civiline būkle susijusius įvykius, įvykusius kitose nei piliečio kilmės valstybėse narėse. Sujungus duomenis, būtų lengviau išduoti ir atnaujinti dokumentus.

Tokios praktikos galėtų būti laikomasi pasitelkiant tinkamas elektronines priemones[19].

Padėti keistis informacija galėtų e. teisingumo srityje vykdyti projektai ir pasiekti rezultatai. E. teisingumo portale piliečiai galėtų rasti informacijos apie civilinės būklės dokumentus ir jų teisines pasekmes (pvz., apie tai, kad prieš kreipiantis į teismą dėl paveldėtojo pažymėjimo išdavimo būtina iš kompetentingos administracinės institucijos gauti mirties liudijimą). Taip pat galėtų būti numatyta piliečio galimybė prašyti išduoti ir gauti civilinės būklės dokumentą per saugią sistemą.

Be to, kadangi valstybių narių administracinės struktūros itin įvairios, būtų naudinga sistemingiau informuoti piliečius, į kokias kompetentingas institucijas kreiptis dėl įtraukimo į civilinės būklės dokumentų registrus ir dokumentų išdavimo. Atsižvelgdama į tai, Komisija pranešė[20] apie portalo „Jūsų Europa“ pavertimą bendru informavimo apie piliečių ir įmonių teises Sąjungoje centru, kuris patogus naudoti ir nesunkiai prieinamas internete[21].

***2 klausimas**. Ar reikėtų glaudesnio valstybių narių viešųjų institucijų bendradarbiavimo civilinės būklės dokumentų srityje? Kokios elektroninės formos jis turėtų būti?*

***3 klausimas**. Ką manote apie įvykių, susijusių su asmens civiline būkle, registravimą vienoje vietoje, vienoje valstybėje? Kuri vieta labiausiai tiktų: gimimo, pilietybės valstybės ar gyvenamosios vietos valstybės?*

***4 klausimas**. Ar, Jūsų nuomone, verta skelbti kiekvienos valstybės narės kompetentingų institucijų, atsakingų už civilinės būklės klausimus, sąrašą arba informavimo centro duomenis ryšiams?*

c) viešųjų dokumentų vertimo ribojimas

Be tokių administracinių formalumų kaip legalizavimas ir tvirtinimas apostile, piliečiui gali tekti rūpintis kitos valstybės narės išduoto viešojo dokumento vertimu. Kaip ir minėti administraciniai formalumai, vertimas išeikvoja nemažai laiko ir lėšų[22].

---

19 Vidaus rinkos informacinė sistema, kurią šiuo metu institucijos naudoja keisdamosi profesinės kvalifikacijos ir paslaugų srities informacija, gali būti tinkama elektroninė priemonė valstybių narių kompetentingų institucijų bendradarbiavimui gerinti, be to, gali padėti dokumentų vertimo; žr. http://ec.europa.eu/imi-net. Be to, Komisijos bendrai finansuojamas projektas „ECBK platforma“ galėtų būti darbo pagrindas, labai naudingas ateičiai. Vykdant projektą, pasiekiami konkretūs elektroninių priemonių naudojimo teisingumo srityje rezultatai, visų pirma padedant civilinės metrikacijos įstaigų pareigūnams palaikyti ryšius – tai itin naudinga piliečiams. Pagal šį projektą taip pat remiama geriausia praktika tarpvyriausybinio bendradarbiavimo srityje.

20 Minėtas COM(2010) 603 ir COM(2010) 608 „Kuriamas Bendrosios rinkos aktas. Siekiant labai konkurencingos socialinės rinkos ekonomikos“.

21 Žr. http://ec.europa.eu/youreurope.

22 Paprasto dokumento vertimas vidutiniškai gali kainuoti nuo 30 iki 150 EUR.

Siekiant patenkinti vertimo poreikius ir išvengti išlaidų, būtų galima numatyti įvairiuose administraciniuose sektoriuose naudoti bent pačių dažniausių viešųjų dokumentų (pvz., pareiškimo dėl prarasto arba pavogto asmens tapatybės dokumento) standartines neprivalomas formas.

Standartinės formos galėtų būti sudaromos ECBK parengtų formų įvairiomis kalbomis pavyzdžiu. Šios formos sėkmingai naudojamos, nes jos pranašios tuo, kad dokumento nereikia versti paskirties valstybėje[23].

***5 klausimas**. Ką rekomenduojate daryti, kad būtų išvengta vertimų ar bent būtų jų mažiau ?*

d) Europos civilinės būklės pažymėjimas

Jau sukurti Europos vairuotojo teisių ir paso pavyzdžiai. Komisija yra pasiūliusi Europos paveldėjimo pažymėjimą. Todėl būtų galima svarstyti galimybę sukurti ir Europos civilinės būklės pažymėjimą.

Europos pažymėjimas būtų naudojamas kartu su valstybių narių civilinės būklės dokumentais. Piliečiams jis būtų ne privalomas, o pasirenkamas. Piliečiai galėtų toliau teikti prašymus išduoti nacionalinį civilinės būklės dokumentą. Taigi, Europos pažymėjimas nepakeistų valstybėse narėse naudojamų civilinės būklės pažymėjimų.

Mišri Vokietijos ir Ispanijos pilietybę turinčių partnerių pora įsikuria su savo vaiku Ispanijoje. Kad galėtų gauti šeimos išmokų arba įregistruoti vaiką Ispanijos mokykloje, tėvams reikalingas šio vaiko gimimo liudijimas. Tėvai galėtų prašyti Vokietijos, vaiko gimimo valstybės narės, civilinės metrikacijos įstaigos pareigūno išduoti Europos gimimo akto pažymėjimą, kurį pateiktų Ispanijos kompetentingoms institucijoms. Šis pažymėjimas galėtų būti rengiamas ispanų kalba. Pateikiant pažymėjimą Ispanijos institucijoms, jo versti nereikėtų – tai leistų išvengti didelių vertimo išlaidų. Tėvai taip pat galėtų prašyti išduoti nacionalinį – Vokietijos – gimimo akto pažymėjimą. Tokiu atveju Ispanijos institucijos veikiausiai prašytų jį išversti.

Turėtų būti sudarytos sąlygos išduotą pažymėjimą naudoti ir valstybėje narėje, kurioje jis išduotas.

Atlikdami administracinius formalumus Vokietijoje, tėvai galėtų taip pat naudoti Europos civilinės būklės pažymėjimą – tokiu atveju nebereiktų atlikti naujų formalumų civilinės metrikacijos įstaigoje.

Šiuo metu civilinės būklės dokumentai valstybėse narėse labai skiriasi. Antai valstybėse narėse naudojama daugiau kaip 40 skirtingų gimimo akto įrašų, kurių ne visi kitur žinomi. Šie skirtumai kelia sunkumų civilinės metrikacijos įstaigų pareigūnams, kuriems pateikiami jų valstybės teisinėje sistemoje neegzistuojantys įrašai. Neretai dėl šių skirtumų civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnams tenka prašyti papildomos informacijos, o piliečiai patiria sunkumų, pvz., gaišta laiką.

Skiriasi ne tik valstybių narių įrašų turinys, bet ir forma. Dėl formų įvairovės tiek institucijoms, tiek piliečiams sunku suprasti ir atpažinti dokumentus, ypač kai kalba nežinoma.

---

[23] Konvencija Nr. 16 galioja dvidešimtyje valstybių, iš jų 12 – Sąjungos valstybės narės.

Naudojant bendrą dokumentą, Europos pažymėjimą, forma ir įrašai būtų vienodi. Jis labai padėtų suprasti nurašomus civilinės būklės dokumento duomenis ir išvengti klausimų dėl nacionalinių dokumentų, susijusių su kitos valstybės narės dokumentų įrašais, kurie nežinomi dokumento pateikimo valstybėje narėje.

***6 klausimas**. Kokie civilinės būklės aktai galėtų būti įrašomi Europos civilinės būklės pažymėjime? Kokie įrašai turėtų būti tokiame pažymėjime?*

4. CIVILINĖS BŪKLĖS DOKUMENTŲ PASEKMIŲ TARPUSAVIO PRIPAŽINIMAS

4.1. Problematika

Palyginti su kitais viešaisiais dokumentais, civilinės būklės dokumentai kelia su jų pasekmėmis susijusią savitą problemą.

Civilinė būklė, kurią dėl istorinių, kultūrinių ar teisinių priežasčių kiekviena valstybė narė suvokia savaip, lemia asmens statusą ir padėtį visuomenėje. Ja grindžiama asmens teisinė padėtis. Civilinės būklės dokumentai – tai institucijos išduoti raštai, kuriais konstatuojami piliečių gyvenimo įvykiai, kaip antai gimimas, kilmė, įvaikinimas, santuoka, pripažinimas, mirtis arba pavardės suteikimas arba pakeitimas, pvz., po santuokos, ištuokos, registruotos partnerystės, tėvystės pripažinimo, lyties pakeitimo arba įvaikinimo.

Tarpvalstybiniais atvejais pirmiausia kyla klausimas, ar kitoje valstybėje narėje civilinės būklės dokumente konstatuotą teisinę padėtį pripažins kita valstybė narė.

Prieš trejus metus susituokusių prancūzų pora įsikuria Danijoje. Dėl profesinių priežasčių jie Danijoje gyvena ketverius metus. Po kelių bendro gyvenimo metų jiems gimsta pirmasis vaikas. Suteikdamos vaikui pavardę, Danijos institucijos taiko Danijos, vaiko ir jo tėvų gyvenamosios vietos valstybės narės, teisę. Šeimai grįžus į Prancūziją, Prancūzijos institucijos atsisako pripažinti vaikui pagal Danijos teisės nuostatas suteiktą pavardę. Dėl tokių aplinkybių vaiko teisinė padėtis nebus saugi, nes Danijoje ir Prancūzijoje jo tapatybė bus nustatoma skirtingai – tai turės įtakos jo naudojimuisi laisvo judėjimo teise.

Pavardės suteikimas – esminis asmens tapatybės nustatymo, kurio taisyklės dėl valstybių narių istorinių, religinių, kalbinių ir kultūrinių veiksnių gerokai skiriasi, aspektas. Tai, kad dėl nacionalinių pavardės suteikimo taisyklių skirtumų piliečiai patiria sunkumų, rodo Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika[24]: joje aprašyta, kokių didelių nepatogumų nacionalinių pavardės suteikimo taisyklių skirtumai gali kelti privatiems asmenims tiek profesiniame, tiek asmeniniame gyvenime[25].

Reikėtų sudaryti sąlygas, kad kiekvieno Europos piliečio, besinaudojančio laisvo judėjimo teise, padėtis, susijusi su civiline būkle, niekuomet nekistų. Piliečio, nusprendusio persikelti gyventi, dirbti ar studijuoti į kitą valstybę narę, teisine padėtimi, įgyta pirmojoje valstybėje narėje (pvz., teisinis ištekėjusios moters pavardės pakeitimas pasirinkus vyro pavardę), antrosios valstybės narės institucijos neturėtų abejoti, nes tai piliečiui objektyviai kliudytų naudotis savo teisėmis.

---

[24] Byla *Christos Konstantinidis*, C-168/91, 1993 m. Rink. p. I-01191; byla *Carlos Garcia Avello*, C-148/02, 2003 m. Rink. p. I- 16613; byla *Grunkin-Paul*, C-353/06, Rink. p. I-07639; *byla Ilonka Sayn-Wittgenstein*, C-208/09, dar nagrinėjama ESTT.

[25] Minėtos bylos C-353/06, 22, 23, 25 ir 27 punktai, ir minėtos bylos C-148/02, 36 punktas.

Taip pat kyla klausimas, ar tarpvalstybiniu atveju civilinės būklės dokumente konstatuota teisinė padėtis gali turėti su šia padėtimi susijusių civilinių pasekmių.

Du Švedijos ir Vokietijos piliečiai nesusituokę gyvena Suomijoje. Po kelių bendro gyvenimo metų jiems gimsta pirmasis vaikas. Kaip Suomijos, gyvenamosios vietos valstybės narės, institucijos nustatys vaiko kilmę, t. y. šeiminį ryšį, kuris vaiką sieja su gimdytojais? Kokias taisykles Suomijos institucijos taikys vaiko kilmei nustatyti? Švedijos – tėvo kilmės valstybės, Vokietijos – motinos kilmės valstybės ar Suomijos – tėvų gyvenamosios vietos valstybės ir valstybės, kurioje įvyko įvykis, teisę? Ar vaiko kilmę pripažintų abiejų tėvų valstybės narės, šiuo atveju – Švedija bei Vokietija, ir likusios Sąjungos valstybės narės, jei Suomija taikytų savą teisę, kuria reglamentuojama vaiko kilmė? Kadangi kiekviena valstybė narė taiko savas taisykles, gali būti, kad Vokietijos institucijos nepripažins pagal Suomijos taisykles nustatytos vaiko kilmės.

Kiekviena valstybė narė nustato tarpvalstybiniam atvejui taikytiną teisę, atsižvelgdama į savo tarptautinėje privatinėje teisėje numatytą priskiriamąjį veiksnį. Dažniausiai toks priskiriamasis veiksnys – pilietybė arba įprastinė gyvenamoji vieta. Tokiu būdu valstybių narių nustatyta taikytina teisė gerokai skiriasi viena nuo kitos. Neišvengiama tokios įvairovės pasekmė yra tai, kad vienoje valstybėje narėje susidariusi padėtis, susijusi su asmens civiline būkle, nėra automatiškai pripažįstama kitoje valstybėje narėje, nes kokia bus pasirinkta taikytina teisė, priklauso nuo nagrinėjamos valstybės narės.

Kyla klausimas, ar Sąjunga turi imtis veiksmų, kad suteiktų Europos piliečiams didesnį teisinį saugumą civilinės būklės srityje ir pašalintų kliūtis, kurias jiems tenka įveikti vienos valstybės narės prašant pripažinti kitoje valstybėje narėje susidariusią teisinę padėtį. Pripažinti teisinę padėtį prašoma siekiant įgyti su tokia padėtimi gyvenamosios vietos valstybėje narėje susijusias civilines teises.

4.2. Teisinis pagrindas

Civilinės būklės klausimai nėra naujiena Europos teisės aktų leidėjui: nemažai Europos piliečių teisių įtvirtintos pirminėje ir antrinėje teisėje. Sąjunga jau yra nagrinėjusi, pvz., su santuoka susijusius civilinės būklės klausimus. Antai minėto Reglamento (EB) Nr. 2001/2003 21 straipsnio 2 dalyje nustatyta, „kad jokia speciali procedūra netaikoma atnaujinant valstybės narės civilinio statuso dokumentus remiantis teismo sprendimu dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimu negaliojančia, priimtu kitoje valstybėje narėje“. Tačiau iki šiol Sąjunga priėmė tik pavienius antrinės teisės aktus, kol kas dar nėra priimta su civiline būkle susijusios padėties, susidariusios vienoje valstybėje, pripažinimo kitoje valstybėje narėje taisyklių.

Kai kurios tarptautinės konvencijos leidžia spręsti civilinės būklės klausimus tarpvalstybiniais atvejais. Tai visų pirma ECBK konvencijos, kurių tikslas – nustatyti vienodas įstatymų, kuriais reglamentuojamos asmenų teisės, kolizijos taisykles[26]. Tačiau paprastai šias konvencijas ratifikuoja nedaug valstybių narių, dažniausiai ne daugiau kaip dešimt. Tai prisideda prie tarpvalstybiniais atvejais taikytinų taisyklių teisinio susiskaidymo. Be to, ne

[26] Žr. Konvenciją Nr. 12 dėl nesantuokinių vaikų įteisinimo santuoka, Konvenciją Nr. 18 dėl ne santuokoje gimusių vaikų savanoriško pripažinimo ir Konvenciją Nr. 19 dėl pavardėms ir vardams taikytinos teisės. Konvencijoje Nr. 7, kuria siekiama palengvinti santuokų sudarymą užsienyje, taip pat numatyta įstatymų, kuriais reglamentuojamas išankstinis informacijos apie santuoką skelbimas, kolizijos taisyklė.

visos ECBK priklausančios Sąjungos valstybės narės prisijungusios prie visų šios organizacijos konvencijų. Nėra nė vienos ECBK konvencijos, kurią būtų ratifikavusios visos ECBK priklausančios Sąjungos valstybės narės.

4.3. Galimi sprendimai, susiję su civilinės būklės dokumentų pasekmių pripažinimu

Būtų galima numatyti priimti tam tikrus sprendimus, susijusius su civilinės būklės dokumento arba su civiline būkle susijusios padėties, susidariusios kitoje valstybėje narėje nei kurioje nagrinėjama, pasekmių pripažinimu.

Šiuo atžvilgiu svarbu pažymėti, kad Europos Sąjunga nekompetentinga kištis į valstybių narių materialinę šeimos teisę. Todėl Komisija negali ir neketina siūlyti rengti Europos materialinės teisės taisykles, pavyzdžiui, susijusias su pavardės suteikimu, įvaikinimu ar santuoka, arba keisti santuokos apibrėžtį nacionaliniu lygmeniu. Tokiam sprendimui įgyvendinti Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo nenumatytas joks teisinis pagrindas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, kai kurias praktines problemas, pasitaikančias piliečių kasdieniame gyvenime tarpvalstybiniais atvejais, būtų galima išspręsti palengvinant kitoje valstybėje narėje teisėtai išduotų civilinės būklės dokumentų pasekmių pripažinimą. Šioms problemoms spręsti Europos Sąjunga gali pasirinkti iš trijų politinių galimybių: padėti nacionalinėms institucijoms rasti praktinių sprendimų, automatiškai pripažinti ir pripažinti remiantis įstatymų kolizijos taisyklių suderinimu.

a) padėti nacionalinėms institucijoms rasti praktinių sprendimų

Galima tvirtinti, kad su civilinės būkle susijusias problemas, kurias piliečiai patiria kasdieniame gyvenime tarpvalstybiniais atvejais, valstybės narių lygmeniu sprendžiamos tinkamiau, nes nacionalinės institucijos galėtų nustatyti praktinius sprendimus, atsižvelgdamos į nacionalinę teisę. Antai, kol labiau nesuderintos valstybių narių civilinės būklės arba materialinės šeimos teisės taisyklės, pagrindinė Europos Sąjungos užduotis būtų padėti nacionalinėms institucijoms veiksmingiau bendradarbiauti.

7 ***klausimas.*** *Ar, Jūsų nuomone, nacionalinės institucijos galėtų vienos veiksmingai spręsti civilinės būklės klausimus, kurie piliečiams iškyla tarpvalstybiniais atvejais? Jei taip, ar Europos Sąjungos institucijos neturėtų nacionalinėms institucijoms duoti bent keleto patarimų (pvz., ES rekomendacijose), kad būtų bent minimaliai suderinti piliečių patiriamų problemų praktinių sprendimų paieškos metodai?*

b) automatiškai pripažinti

Kita galimybė galėtų būti vienoje valstybėje narėje automatiškai pripažinti su civiline būkle susijusią padėtį, nustatytą kitose valstybėse narėse. Pripažįstama būtų nederinant galiojančių taisyklių ir nekeičiant valstybių narių teisinių sistemų.

Šio sprendimo įgyvendinimas reikštų, kad viena valstybė narė, pasitikėdama kita valstybe nare, sutiktų su šioje susidariusios teisinės padėties pasekmėmis ir jas pripažintų. Minėtuose pavyzdžiuose vaiko pavardę ir kilmę turėtų pripažinti vaiko kilmės valstybės narės institucijos, net jei taikant šios valstybės teisę reikėtų pasirinkti kitokį sprendimą.

Jei visoje Sąjungoje būtų automatiškai pripažįstama kitoje valstybėje narėje susidariusi teisinė padėtis, tai būtų labai naudinga Europos piliečiams.

Bet kuriam piliečiui, kuris naudojasi laisvo judėjimo teise Sąjungos teritorijoje, šis sprendimas būtų visų pirma naudingas savo paprastumu ir skaidrumu. Kiekvienas pilietis, kurio civilinė būklė keičiasi arba kuris susijęs su kitoje valstybėje narėje susidariusia teisine padėtimi, iš anksto žinotų, kad jo civilinė būklė neturėtų kelti abejonių, jei jis kirstų sieną ir nuspręstų kelerius metus praleisti kitoje nei kilmės valstybėje narėje. Jo civilinės būklės pastovumas bus užtikrintas, o kilmės valstybėje narėje susidariusi padėtis remiantis Sutartimi bus automatiškai pripažinta kitose valstybėse narėse.

Priimančioji valstybė narė (t. y. valstybė narė, į kurią pilietis nusprendžia vykti gyventi arba dirbti), automatiškai pripažindama kitoje valstybėje narėje susidariusią teisinę padėtį, neturėtų keisti savo materialinės teisės arba teisinės sistemos.

Toks pripažinimas būtų naudingas ir tuo, kad suteiktų piliečiui teisinį saugumą, kurio jis gali tikėtis naudodamasis laisvo judėjimo teise. Galima tvirtinti, kad teisinis nesaugumas ir įvairūs sunkumai, kuriuos jis galėtų patirti dėl valstybės narės, iš kurios išvyksta, nustatytos teisinės padėties pripažinimo, neturėtų turėti atgrasomojo poveikio ir nekliudytų jam naudotis savo, kaip Europos piliečio, teisėmis.

Vis dėlto, siekiant užkirsti kelią galimiems sukčiavimo bei piktnaudžiavimo atvejams ir visapusiškai atsižvelgti į valstybių narių viešosios tvarkos taisykles, šis sprendimas turėtų būti įgyvendinamas kartu su įvairiomis kompensacinėmis priemonėmis. Be to, automatiškas pripažinimas galėtų labiau tikti tam tikriems su civiline būkle susijusiems atvejams, kaip antai pavardės suteikimui arba pakeitimui. Vis dėlto galėtų paaiškėti, kad klausimas sudėtingesnis kitais su civiline būkle susijusiais atvejais, kaip antai santuokos.

***8 klausimas**. Ką manote apie automatišką pripažinimą? Kokiais su civiline būkle susijusiais atvejais galėtų būti taikomas šis sprendimas? Kokiems su civiline būkle susijusiems atvejams šis sprendimas netiktų?*

c) pripažinti remiantis įstatymų kolizijos taisyklių suderinimu

Kita galimybė galėtų būti suderinti įstatymų kolizijos taisykles: tai piliečiams leistų nekliudomai naudotis laisvo judėjimo teise ir suteiktų jiems didesnį teisinį saugumą su civiline būkle susijusiais atvejais, kilusiais kitoje valstybėje narėje.

Sąjungos lygmeniu sukurtose bendrose taisyklėse būtų numatyta teisė, taikytina su civilinės būklės įvykiu susijusiam tarpvalstybiniam atvejui.

Ši teisė būtų nustatoma remiantis vienu ar daugiau priskiriamųjų veiksnių, kuriais atsižvelgiama į piliečių judumą. Taigi taisyklės būtų numatomos ir žinomos iš anksto. Antai kitoje nei kilmės valstybėje narėje gyvenantiems piliečiams galėtų būti taikoma veikiau šios valstybės, su kuria juos sieja tam tikri ryšiai, nei kilmės valstybės narės, iš kurios jie išvyko prieš daugelį metų, teisė.

Be to, reikės nustatyti, ar keliems su civiline būkle susijusiems atvejams turėtų būti taikomas tas pats pasirinktas priskiriamasis veiksnys, ar tikslingiau kiekvienam nagrinėjamam atvejui taikyti skirtingus veiksnius.

***9 klausimas**. Ką manote apie įstatymų kolizijos taisyklių suderinimu grindžiamą pripažinimą? Kokiais su civiline būkle susijusiais atvejais galėtų būti taikomas šis sprendimas?*

Piliečiui nepasirinkus teisės, galėtų būti taikoma teisė, nustatyta remiantis Europos normose numatytu vienu arba daugiau priskiriamųjų veiksnių. Iš principo tarpvalstybiniais atvejais piliečiam galėtų būti suteikiama galimybė pasirinkti su civiline būkle susijusiam įvykiui taikytiną teisę. Ši galimybė galėtų atitikti teisėtus piliečio, kuris tokiu pasirinkimu išreikštų prisirišimą prie savo kultūros ir kilmės valstybės arba prie kitos valstybės narės, interesus. Tokiu pasirinkimu taip pat būtų atsižvelgiama į asmens laisvę civilinės būklės srityje, nekenkiant trečiajam asmeniui ir nepažeidžiant viešosios tvarkos. Tačiau pasirinkimo laisvė būtų kontroliuojama ir būtų taikoma tik ta teisė, su kuria pilietį sieja glaudūs ryšiai.

***10 klausimas**. Ką manote apie piliečių galimybę pasirinkti taikytiną teisę? Kokiais su civiline būkle susijusiais atvejais būtų galima pasirinkti taikytiną teisę?*

***11 klausimas**. Ar, jūsų nuomone, be automatiško pripažinimo ir įstatymų kolizijos taisyklių suderinimu grindžiamo pripažinimo, kiti sprendimai galėtų padėti pripažinti su civiline būkle susijusių teisinių atvejų tarpvalstybines pasekmes?*

5. IŠVADA

Šios žaliosios knygos tikslas – pradėti viešąsias konsultacijas siekiant nustatyti gaires ir sužinoti susijusių subjektų nuomones apie numatytus būdus pagerinti piliečių padėtį, susijusią su viešųjų dokumentų judėjimu, ir tarpusavio pripažinimo principo taikymą civilinės būklės srityje.

Žalioji knyga bus paskelbta Komisijos interneto svetainėje.

Konsultacijos vyks nuo 2010 m. gruodžio 14 d. iki 2011 m. balandžio 30 d. Komisija ragina suinteresuotąsias šalis teikti pasiūlymus adresu:

Commission européenne
Direction générale de la justice
Unité A1 - Coopération judiciaire en matière civile
B – 1049 Bruxelles
Faksas (+ 32-2) 299 64 57

E. paštas JUST-COOP-JUDICIAIRE-CIVILE@ec.europa.eu

Komisijos interneto svetainėje bus paskelbti tiek privačiojo, tiek viešojo sektoriaus subjektų pasiūlymai, nebent jų pateikėjai aiškiai nesutiktų su asmens duomenų paskelbimu dėl galimos žalos jų teisėtiems interesams.

Žaliojoje knygoje nagrinėjamiems klausimams aptarti Komisija gali surengti viešąjį posėdį.